NOVÝ SVĚT.
KNIHOVNIČKA MLÁDEŽE.

IRSKÉ POHÁDKY O SKŘÍTCÍCH

Ročník V. Knížka 4.

Cena 12 hal.

IRSKÉ POHÁDKY O SKŘÍTCÍCH

ZE SBÍRKY

BRATŘI GRIMMŮ

V PRAZE 1913

NÁKLADEM ÚSTŘEDNÍHO DĚLNICKÉHO KNIHKUPECTVÍ A NAKLADATELSTVÍ (ANT. SVĚCENÝ) V PRAZE, TISKEM KNIHTISKÁRNY PRÁVA LIDU (J. SKALÁK A SPOL.) V PRAZE

PŘEDMLUVA.

Byli jsme v jihočeské nádherné krajině, plné rybníků. Na hrázích prastaré duby, některé mohutné a pyšné, jiné již odumírající. Dole kvetly hrozny modrých květin. Tichá záře byla nad vodou a večerní rosa zvolna táhla z lesů. Šeřilo se. Šli jsme kolem rozsochatého, hynoucího dubu s podivnými větvemi.

»Zdenoušku, tamhle sedí skřítek!«

Zdenoušek dívá se na podivně utvořenou větev starého dubu a už chce běžet chytit »skřítka«.

Bylo lehko přesvědčiti hocha, že je to větev odumírajícího dubu, ale »skřítek« se líbil malému milovníku pohádek, že hned »objednával si« pohádky o skřítcích, ale hodně »čarovné«.

Myslil jsem: v takové krajině, líbezné i smutné v soumraku, v posledním jasu zapadnuvšího již slunce, viděla mysl prostého lidu přírodu oživenou těmi drobnými, bájnými bytostmi. Podivné

tvary stromů, houštiny, hladiny širých vod a ta živá nebeská vláha, bloudící po lučinách i lesích v podobě stříbrného závoje — to všecko je oživeno i nám střízlivým lidem — což teprve dítěti a prostičkému člověku! Skřítky, víly, všecky ty drobné báječné obyvatele země, vod i oblaku nestvořila původně hrubá, zištná pověra, ale prostá mysl člověka, který žil s přírodou a jemuž bylo v ní živé vše, co zaujalo ho zvláštní, podivnou krásou. I ty rozsochaté větve nebyly mu šeredné, hlubiny lesní, zející ve tmě, byly také oživeny bytostmi, jimž vlastně patřila všecka moc a krása vod, lesů, lučin, skal a houštin.

A tak v jihočeské, krásné, smutné, chudičké krajině, kde ubohé babky ani nesmějí si nabrati v lesích trochu klestí na zimu, v kraji, kde se tak žalostně těžko žije lidem, když téměř všecko patří vysokému panstvu — tam jsem musil mysliti na Irsko. Sbírka pohádek bratří Grimmů, kteří také staré irské zkazky přenesli do velké řady svých pohádek, stala se mi milou knihou a malý Zdenoušek měl pro pár večerů dost pohádek a hodně »čarovných«.

K ukojení svědomí snad příliš úzkostlivých pánů vychovatelů, kteří podobným pohádkám všelicos vytýkají, podotýkám jenom, že malému Zdenouškovi spalo se znamenitě i po pohádkách »nejčarovnějších«. *Ant. Macek.*

JEZERO CORRIB.

Nedaleko jezera Corribu v hrabství galwayském žili dva mladí lidé Cormac a Marie, kteří se milovali něžně a jejichž štěstí jakoby nic nekalilo. Již byl určen den, kdy měli míti svatbu, když v tom Marie náhle zmizela. Nikdo nevěděl kam. Vyšla si na procházku a večer v obvyklou hodinu nevrátila se domů. A když rodiče, jejichž starost a úzkost vzrůstala každou minutou, marně celou noc na ni čekali, a když také jasná jitřenka jejich milované dítě domů nepřivedla, vzdali se již veškeré naděje. Hlodavá bolest nad jejich ztrátou stávala se ještě krutější myšlenkou, že pád do propasti nebo nějaká podobná mukyplná smrt učinila konec jejímu mladému životu.

Kdo popíše bolest a zoufalství Cormacovo! Bloudil daleko široko, prohledával nejskrytější

a nejnepřístupnější místa. Ale zdálo se, že i kdyby lesy a pole, stromy, květiny a kameny mohly mluviti, nebyly by mohly o ní dáti zprávy. Živá duše jí nespatřila a všecky stopy po ní zmizely.

Od té doby chodíval Cormac každý večer k jezeru Corribu, usedl na pobřežní skály, kde nejdivočejší a nejsmutnější myšlenky, šílený vztek a ztrnutí podobné smrti zmocňovalo se občas duše jeho, jež nořila se stále hlouběji v pomatenost.

»Ne, není mrtvá!« zvolal Cormac, »ale žije! Temný hrob netouží po této čisté holubičce, jež je bílá jak sníh a nevinná i bez hříchu. Smrt míří jenom na ty, jejichž duše mají se očistiti. Žije zde dole pod vodami Corribu. S každou vlnou, jež odtud šumí, slyším její hlas a naslouchám písním, jimž jsem ji sám naučil. Studená je skála, na níž sedím, mrazivě dují mi větry vstříc, mlha pokrývá temné vody, ale její srdce je ještě chladnější. Proč nevrací se ke mně? Ach, tvrdá, hrůzná kouzelná slova ji zaklela!«

Jednou bylo jezero v nejhlubším klidu. Jenom jediná bílá vlna hnala se jemně přes ně. Blížila se stále víc až k místu, kde seděl Cormac. Tu zdálo se mu, jakoby vybral se z ní celý průvod podivných postaviček. Úplněk svítil na to tak jasně, že zřetelně ji rozeznával, a přece tyto

postavičky byly tak něžné a vzdušné, že paprsky měsíční nerušeně jimi pronikaly.

Před nimi vlála rozvinutá vlajka, potom následoval dlouhý průvod v nádherných brněních. Přílby a oštěpy leskly se oslnivě a bylo viděti jasně, jak odlesk jejich třepetá se ustavičně na hladině vodní lehounce se chvějící. Postavičky seděly na ozdobených ořích, kteří na této cestě necestě stoupali do výše a divoce se vzpínali. Nad jejich hlavami visely valící se mlhy, jejichž okraje hrály v duhových barvách.

Když zavanul v nich tichý vánek, trhaly se z nich třpytivé vločky a třásly se v jemném proudění vzduchovém. A nevládlo mlčení. Začal táhlý, slavnostní zpěv, jehož tóny byly tichounké a nevýslovně sladké a přece mohutně se rozeznívaly. Celý vzdušný houfec pohyboval se při tomto zpěvu půvabně lehce.

Cormac seděl tu a zíral ztrnule na zjevení. Jeho zmámené smysly neviděly, neklame-li se sám tímto přeludem, nebo zdali zjevení to opravdu před ním v hudebním taktu sem tam se pohybuje, hudba brzo propukala v nejvyšší rozkoš, brzy zmírala, jakoby se mu smála.

Konečně Cormac vzmuživ se, zvolal hlasitě: »Kriste, zachraň její duši!« A sotvaže posvátné jméno vyšlo z jeho úst, již odpovídalo strašlivé vytí a čertovský křik a celé zjevení zmizelo.

U Cormaca stála na břehu Marie, krásnější než kdy jindy, vysvobozená jediným slovem z moci kouzelné a vrácená jemu k novému životu a nové lásce.

LÁHEV.

Za starých dobrých časů, kdy »tichý nárůdek« (skřítkové) bylo častěji vídati nežli nyní v této nevěřící době, žil jakýsi muž jménem Michal Purcell, který najal si kousek políčka špatného a neúrodného, v sousedství kdysi tak proslulé farnosti mournské, půldruhé hodiny od Mallowa a sedm hodin od Corku.

Michal měl ženu a děti; dělaly seč byly, mnoho toho arciť nebylo, neboť ještě žádné dítě nebylo tak dorostlé, aby chudému muži při práci pomáhalo a dobrá žena starala se o děti, dojila krávu, vařila brambory a nosila vejce na trh do Mallowa. Ale ať starali se jak chtěli, stačilo to sotva k zaplacení nájmu.

Protloukali se nějaký čas jak to šlo, ale na konec přišel neúrodný rok, trocha ovsa se ne-

urodila, kuřátka zašla, vepřík zhubeněl a byl skoro za babku prodán v Mallowu. A ubohý Michal shledal, že mu ani nezbylo, by zaplatil polovici nájemného a dvě lhůty byl již dlužen.

»Co si počneme, Marie?« ptal se.

»Co bychom si počli?« odvětila, »jdi s naší kravou na trh do Corku a prodej ji tam. V pondělí je trh, musíš jít časně, aby ubohé zvíře oddechlo, než přijde na trh.«

»A co si počneme, až bude kráva pryč?« ptal se Míška starostlivě.

»To nevím, Michálku, ale zajisté bůh nás neopustí a víš přece, jak byl k nám dobrotivý, když malý Vilém byl nemocen a my neměli proň ničeho. Doktor z Ballydahinu, ušlechtilý, mírný člověk přijel a požádal mléka, dal nám dva šilinky, poslal léky pro dítě a čeho jinak bylo třeba a dal mi pokaždé jísti, kdykoli jsem přišla se poradit, což mi nikdy neodřekl. Také přišel podívat se na dítě a neustal ve své dobročinnosti až hoch zcela se uzdravil.«

»Ty tak pořád myslíš, Marie, a skoro věřím, že máš pravdu. Proto nebudu si také s prodejem krávy dělat těžkou hlavu. Zítra půjdu, ale musíš vzíti jehlu a nit a záplatovat můj kabát; je pod paží roztržen.«

Marie ujistila muže, že dá všecko do pořádku. Nazítří chystal se na cestu a žena mu na roz-

loučenou kladla na srdce, aby neprodal krávu jinak nežli co možno nejdráže. Michal slíbil, že na to nezapomene a vydal se na cestu. Hnal krávu zvolna malou říčkou, která teče přes cestu a plyne pod starými hradbami mourneskými.

Když šel kolem, zahleděl se na věže a na jeden ze starých bezů, které tehdy podobaly se proutkům.

»Ba že,« zvolal, »kdybych měl jenom polovici peněz, které jsou pod vámi zakopány, nemusil bych hnát krávu na trh. Neníliž to bída, že tady leží pod zemí, kdežto ještě jiní kromě mne mají nedostatek! Nuže, dá-li Pánbůh, vrátím se s párma groši v kapse.«

S těmito slovy hnal dále svůj dobyteček. Byl krásný den a slunce svítilo krásně na zdi starého opatství, když šel kolem. Cesta vedla řadou znenáhla stoupajících hor, až za tři hodiny došel na vrchol návrší, které se teď jmenuje »láhvová hora«, ale tehdy nebylo ještě pojmenováno. Na tomto místě někdo ho dohonil.

»Dobré jitro!« pravil neznámý.

»Dobré jitro!« odvětil Michal vlídně a ohlédl se po cizinci. Byl to malý mužíček, že mohl by se nazývati trpaslíkem, ale tak zcela maličký přece nebyl. Tvář jeho byla stará, scvrklá, žlutavá, podobající se zcela svadlé kapustě, při tom měl tenounký nos, červené oči a bílé vlasy.

Jeho rty nebyly červené, nýbrž celý jeho obličej byl stejné barvy, jeho oči byly neklidné, všude se rozhlížející a ačkoli byly červené, přece srdce Michalovi ledovatělo, když se na ně podíval. Opravdu, málo se mu líbila společnost trpaslíkova a nespatřil ani kouska jeho nohou nebo těla, neboť mužíček, přes to, že byl teplý den, byl zahalen v tlustý, široký kabát.

Michal popohnal krávu, ale mužík za ním krok co krok. Michal nevěděl, jak mužík chodí, neboť obával se tuze ohlédnouti se za ním a také nechtěl se pokřižovat, ježto se obával, že by se staroch dopálil. Ale zdálo se mu, že jeho spolucestující nechodí jako jiní lidé, že zvedá nohu za nohou, ale klouzá jen po kostrbaté cestě (byla kostrbatá dost) jako stín, nehlučně a bez namáhání.

Ubohému Michalovi srdce v těle se třáslo, odříkával si potichu modlitbičku a přál si, aby den neměl ani konce, či aby byl již na trhu anebo aby nemusil hlídati krávu a mohl utéci před strašidlem.

V této úzkosti slyšel, jak druh jeho se ho ptá:

»Kam pak s kravou, kmotře?«

»Na trh do Corku,« odvětil Michal, třesa se při chrčivém a řezavém zvuku toho hlasu.

»Chcete ji prodat?« ptal se cizinec.

»Ba že, ženu ji tam prodat.«

»Nechtěl byste ji prodat mně?«

Michal zděšeně ucouvl, obával se pustit se s trpaslíkem do nějakého jednání a ještě víc se obával odříci. Konečně pravil:

»Co mi za ni dáte?«

»Povím vám něco,« odvětil mužík, »dám vám za ni tuhle láhev.« A při tom vyndaval láhev z pod pláště.

Michal podíval se nejdřív na mužíka, potom na láhev a přese všecku úzkost musil se dáti do hlasitého smíchu.

»Smějte se jak vám libo,« hovořil mužík, »ale povídám vám, tahle láhev stojí pro vás za víc, nežli všecky peníze, které za krávu v Corku dostanete, ba tisíckrát za víc.«

Michal smál se znovu:

»Myslíte snad,« pravil, »že jsem takový blázen, abych svou dobrou krávu dal za takovou láhev, která ke všemu ještě je prázdná? Na mou věru, z toho nebude nic.«

»Uděláte líp, dáte-li mi krávu a vezmete-li láhev. Nebudete toho věru litovati.«

»Ale co tomu řekne Marie? To by nebylo konce bídy! A jak zaplatím nájemné? A co si počneme bez groše??

»Ujišťuji vás, že láhev je lepší nežli všecky peníze, vezměte si ji a dejte mi krávu. Teď povídám vám to naposled, Michale Purcelle.«

Michal se zarazil. »Jak se dověděl mého jména!« myslil si.

Cizinec hovořil dále: »Michale Purcelle, znám vás a ctím vás, proto poslechněte mé rady, nebo to pocítíte na vlastní kůži. Vězte, vaše kráva vám padne než dojdete do Corku.«

Michal chtěl právě říci: »Chraň bůh!« ale mužík hovořil dále a Michal dával příliš pozor na jazyk a byl tuze zdvořilý, aby někomu do řeči skákal: »Potom vězte, že na trhu bude tolik dobytka, že musíte se spokojiti s nepatrnou cenou a snad upadnete ještě na cestě domů loupežníkům do rukou. Ale nač vám to všecko povídám, když chcete přec rozhodně svoje štěstí odkopnouti!«

»Ó nikoli, pane, svoje štěstí nechci odkopnouti,« pravil Michal. »A kdybych byl jist, že láhev je tak dobrá jak pravíte, ačkoli v prázdné lahvi nikdy jsem si neliboval, i když jsem ji sám třebas vypil, přece bych vám krávu dal ve jménu —«

»Nestarejte se o jméno,« vskočil mu mužík do řeči, »ale dejte mi krávu. Já vám nelhal a přijdete-li domů, čiňte, jak vám poručím.«

Michal váhal.

»Nuže,« pravil cizinec, »dobrý den, Michale Purcelle, nemohu déle čekati. Ještě jednou, vezměte láhev a buďte boháčem, odmítněte ji a

budete žebrákem do smrti, uvidíte svoje děti v chudobě, svoji ženu uvidíte zmírat nedostatkem: to bude váš osud, Michale Purcelle.«

Při těchto slovech smál se mužík zlomyslně, čímž jeho pohled stával se ještě strašidelnějším.

»Budiž! Je to zajisté pravda!« pravil Michal dosud váhavě, nerozhodnut, co dělat. Nemohl jinak, musil věřiti starému muži a konečně v návalu zoufalství sáhl po lahvi a pravil: »Vezměte si krávu a jestliže jste mne obelhal, padniž na vás kletba chudákova!«

»Nic nedám ani na vaši kletbu, ani na vaše požehnání, Michale Purcelle, ale mluvil jsem pravdu, zkusíte to ještě dnes, učiníte-li co vám pravím.«

»Co mám dělat?« ptal se Michal.

»Až přijdete domů, nic nedbejte, bude-li se žena zlobit, ale buďte klidný, nechte předsíň čistě zamést, postavte pořádně stůl a přikryjte jej bílým ubrusem. Potom postavte láhev na zem a promluvte slova: Lahvi, konej svou povinnost! A uvidíte výsledek.«

»A to je všecko?« ptal se Míša.

»Nic víc,« řekl mužík. »Dobrý den, Michale Purcelli, jste boháč.«

»Dejž to Bůh!« pravil Michal, když stařík odháněl krávu a on sám vracel se domů. Ale přece

mu to nedalo, aby se neobrátil a nedíval za kupcem své krávy, dokud zcela nezmizel.

»Pánbůh s námi a zlé pryč!« zvolal Michal, »tenhle člověk není z tohoto světa. Ale kde je moje kráva?« Byla pryč. Michal šel domů, bruče modlitbičky a drže pevně láhev.

»Co bych si počal,« myslil si, »kdyby se mi rozbila. Ale proti tomu se opatřím,« — a strčil ji do zaňadří, maje starosti, jak to dopadne a pochybnosti, jak ho žena přivítá. Za samého kolísání mezi starostí a očekáváním, bázní a nadějí, došel večer do své chaty a našel ženu sedící u krbu, kde hořel oheň, udržovaný rašelinou.

»Aj, Michale, už jsi tu! To jsi jistě nedošel až do Corku! Povídej, co se ti stalo? Kde je kráva? Prodal's ji? Co's za ni dostal? Co je nového? Povídej mi to.«

»Popřeješ-li mi času, Marie, povím ti všecko na chlup. Ráda bys věděla, kde je naše kráva, ale to nemohu ti říci, neboť já vím nejméně, kde je.«

»Zač jsi ji prodal, Michale? Sem s penězi!«

»Měj trochu strpení, Marie, všeho se dovíš.«

»Ale jakou to máš láhev pod vestou?« ptala se Marie, zpozorovavši vyčnívající hrdlo.

»Buď ráda,« pravil Michal, »ale musím ti to dříve vypovědět!«

Tu postavil láhev na stůl. »To je všecko, co jsem za krávu dostal.«

Do ubohé ženy jako když hrom uhodí.

»Vše, co jsi dostal! A k čemu to je, Michale? Do smrti bych si nebyla pomyslila, že's takový blázen. Jak teď zaplatíš nájemné?«

»Umoudříš-li se, Marie,« hovořil dále Michal, »povím ti, jak potkal mne stařík nebo kdo to byl, ne, on mne nepotkal, ale byl tam u mne, tam nahoře na vrchu a jak mne k tomu přiměl, bych mu prodal krávu a říkal mi, že láhev byla by něco pro mne.«

»Ba věru, jen pro tebe, ty blázne!« zvolala Marie a sahala po lahvi, by ji hodila chudáku muži na hlavu. Ale Michal uchopil ji rychle, vybavil ji zcela zlehka z rukou ženiných (neboť vzpomínal si na rozkaz mužíčkův) a zastrčil ji znovu za zaňadří.

Ubohá Marie seděla tu a plakala, když jí Michal celou historii vypravoval, křižujíc se a žehnajíc se často při tom. Nemohla však než mu věřiti, neboť sama v duchy věřila. Nepromluvivši ani slova, vstala a dala se do zametání síňky pomocí otýpky vřesu. Potom vše uspořádala, přistavila dlouhý stůl, pokryla jej čistým ubrusem, jediným, jejž měli a Michal postavil láhev na zem, pravě: »Lahvi, konej svou povinnost!«

»Tamhle! tamhle! Maminko, koukej se!« volal nejstarší hoch, pětileté dítě s tvářemi jako slabikáře, a skočil k mamince, když v tom vystupovaly z láhve dvě pramalinké postavičky, podobné paprskům světla a v okamžiku pokryly stůl stříbrnými a zlatými mísami a talíři, na nichž byla drahá jídla. A když tak bylo vše v pořádku, vlezly zase do láhve.

Michal a jeho žena dívali se na to celí vyjevení, neboť takových mis a talířů jakživi neviděli a myslili, že nelze se ani na ně dost vynadívati, takže pouhým díváním se na všechen hlad zapomněli.

Konečně Marie řekla: »Pojď, Michale, posaď se, okus to a ochutnej trochu, jsi jistě hladový po takové dobré práci.«

»Tak vidíš, mužíček o láhvi nelhal.«

Michal se posadil a také dětem přikázal, by usedly u stolu. Bylo to krásné hodování a přece polovina mis byla netknuta.

»Divím se přece,« pravila Marie, »že ti dobří malí panáčkové tyhle drahocenné věci zase nesebéřou!« Čekali, ale nikdo nepřišel. Tu sbírala Marie pečlivě mísy a talíře a pravila: »Zajisté nebyla to nepravda, jsi teď bohatý muž, Michale Purcelli!«

Všickni šli na lože, ale ne spat, nýbrž umlouvali se, jak by zpeněžili ty skvostné věci, jichž

nepotřebovali a najali si tak více pozemků. Michal šel do Corků, prodal svoje zlaté mísy, usmlouval vůz a koně a uvažoval, mnoholi peněz by vydělal.

Starali se dost, by láhev zatajili, ale nadarmo; statkář se to přece dozvěděl. Jednoho dne přišel k Michalovi a ptal se ho, jak přišel k tolika penězům, jichž nikterak by nevyzískal nájmem pozemků. Trápil ho tak dlouho, až Michal mu konečně o láhvi pověděl.

Statkář nabízel mnoho peněz, ale Michal nechtěl ji za ně dáti, až mu konečně statkář nabídl vše do vlastnictví, co dosud měl jenom najato. Tu Michal, který byl dost bohatý, myslil si, že již peněz nepotřebuje a vydal láhev.

Michal se přepočítal. On i jeho rodina rozhazovali peníze, jakoby konce míti neměly a zkrátka řečeno, stále chudli, až konečně nic jim nezbylo, nežli jedna kráva, kterou Michal znovu hnal na trh do Corku, těše se nadějí, že znovu potká mužíčka i dostane novou láhev.

Právě svítalo, když z domu se vypravil a šel bystrým krokem, až přišel do vrchů. Mlhy spaly ještě v údolích a kroužily ve vzdušných pletencích po hnědých vřesoviskách kolem. Sluníčko vycházelo mu po levici, před nohama vyskočil skřivánek ze svého lůžka v trávě a vznášel se k modrému nebi, notuje veselý zpěv ranní.

Michal se pokřižoval, naslouchal sladkému zpěvu skřivánkovu a myslil ustavičně na starého, malého mužíčka. Tu zrovna když došel na vrchol hory a rozhlížel se daleko široko, byl stejně poděšen i potěšen známým hlasem, který naň volal: »Neníliž pravda, Michale Purcelli, neřekl jsem ti, že budeš boháčem?«

»Ovšemže, nebyla to lež, pane! Přeji vám dobrého jitra, ale že bych zrovna teď byl boháčem, nemohu tvrditi. Nemáte snad jiné láhve? Potřeboval bych ji zrovna tak dobře jako dříve. Máte-li ji, pane, zde je kráva za ni.«

»A zde je láhev,« pravil mužík, usmívaje se. »Víš, co s ní dělat.«

»Ach, ano,« odvětil Michal, »já již to zařídím.«

»Dobrý den, pane,« volal Michal, ubíraje se domů, »mnoho štěstí a také mnoho štěstí vysoké hoře, láhvové hoře, abychom ji nějak pojmenovali, dobrý den, pane, dobrý den!« A s těmito slovy pospíchal domů tak rychle, jak uměl, ani se neohlížeje po mužíkovi s bílým obličejem a po krávě, pamatuje pouze na to, aby přinesl domů láhev.

Domů šťastně se dostal a jakmile spatřil Marii, již volal: »Hejsa, už mám jinou láhev!«

»Jemine!« zvolala žena, »máš ji? Ty's narozen na šťastné planetě, Michale Purcelli, ba věru!«

Ihned uspořádala vše a Michal dívaje se na láhev, vykřikl radostně: »Lahvi, konej svou povinnost!«

V témže okamžiku vyskočili dva velcí siláci z láhve, každý měl v ruce tlustý klacek a zmalovali nemilosrdně ubohého Michala, jeho ženu i celou rodinu, až všecko leželo na zemi, načež se vrátili do láhve. Michal sotva že se vzpamatoval, vstal a rozhlížel se. Přemýšlel a přemýšlel. Konečně pomohl ženě a dětem na nohy a pravil: »Koukejte, ať se zase vzpamatujete, jak to půjde.« I zastrčil láhev pod plášť a odebral se k statkáři.

Tam byla skvělá společnost a Michal prosil jakéhosi sloužícího, by řekl pánovi, že by s ním rád slovíčko promluvil. Konečně pán vyšel a ptá se:

»Co nového mi nesete, Michale?«

»Nic, pane, nežli že mám jinou láhev.«

»Ale, ale! A je také tak dobrá, jako první?«

»Arciže, pane, ještě lepší. Liboli vám, ukáži vám ji přede všemi pány a dámami.«

»Jen vejděte,« hovořil statkář. A Michal byl uveden do sálu, kde spatřil svoji starou láhev, stojící nahoře na římse. »A koukejme,« pravil si pro sebe, »počkej, budu tě brzy zase míti!«

»Nuže,« pravil statkář, »ukažte svoji láhev!«

Michal postavil ji na zem a mluvil kouzelná slova. V okamžiku byl statkář na zemi, dámy, páni, služebníci a všichni, kteří zde byli, běhali, křičeli, váleli se, nohama kopali a řvali. Číše a talíře padaly se všech stran, až statkář konečně zvolal:

»Uklidni ty dva ďábly, Michale Purcelli, sic tě dám oběsit!«

»Nepřestanou dřív,« pravil Michal, »dokud nedáte mi zpět moji láhev, kterou vidím tamhle na římse.«

»Sundejte mu ji,« pravil pán, »dříve než budeme všichni povražděni.«

Michal zastrčil si starou láhev do zaňadří, chlapi zmizeli opět v lahvi a Michal nesl obě láhve domů. Nač bych ještě dále vypravoval, že Michal byl bohatší než dřív, že jeho syn oženil se s dcerou statkářovou, že Michal sám i jeho žena umřeli velmi staří a že při jejich pohřbu sepralo se pár sluhů a rozbili láhve. Ale hora jmenuje se dosud horou láhvovou a tak bude se jmenovati až do skonání světa.

KRÁVA SE SEDMI JALŮVKAMI.

Vavřinec Cotter měl malý stateček v okolí jezera gurského a dobře se mu vedlo na něm, neboť byl to hodný, pilný člověk, který by byl býval až do smrti žil v klidu a spokojeně na svém statečku, kdyby se mu nebylo bývalo stalo neštěstí, o němž hned uslyšíte.

Blíže vody patřil mu pěkný kousek louky, že si nelze ani přáti lepšího. Ale o její výnos byl hanebně připravován a nikdo nedovedl říci, kým. Rok co rok byl vždy na této louce poškozován. Ohraničení bylo neporušené, žádný mezník přemístěn, sousedův dobytek nemohl nadělati škod, neboť byl uvázán, ale ať se to dělo jakkoli, tráva na louce byla k nemalé ztrátě Vavřincově zcela zkažená.

»Co si u všech všudy počít?« naříkal si Vavřinec Cotter Tomáši Welchovi, svému sousedu, poctivému muži. »Ten kousíček loučky, za niž musím platit krvavou daň, pranic mi nevynáší a časy jsou tuze zlé, netřeba, aby byly ještě horší.«

»Máte pravdu, Vavřinče,« odvětil Welch, »časy jsou prašpatné, ale myslím, že kdybyste chtěl v noci hlídat, dopátral byste se toho brzy. Michal a Zíta, moji chlapci, budou hlídat s vámi. Je to k pláči, když takový poctivý muž, jako vy, je takto hanebně přiváděn na mizinu.«

Jak se byli smluvili, Vavřinec Cotter a oba synové Welchovi dostavili se na svoje místa v rohu louky. Svítil právě úplněk, rozlévající svoje světlo na klidné jezero. Ani mráčku na nebi nebylo, nebylo slyšeti hlásku kromě volání křepelek, křičících na sebe přes vodu.

»Hoši, hoši!« pravil Vavřinec, »hleďte, hleďte, ale nedělejte hluku, je-li vám život milý a nehýbejte se ani krok, až vám řeknu.«

Hoši vzhlédli a spatřili tlustou krávu, provázenou sedmi jak mléko bílými jalůvkami. Pohybovaly se po hladině jezerní k louce.

»To není kráva Tim Dwyera, dudáka, té všecko maso s kostí opadalo,« pošeptal Michal bratru.

»Hoši,« pravil teď Vavřinec Cotter, který viděl, jak čistá kráva se sedmi svými bílými jalův-

kami pěkně se dostala na louku, »hoši, hleďte se dostat mezi ně a jezero, odženeme je zrovna do košáru, ať patří komukoli.«

Ale kráva patrně slyšela tato slova, neboť okamžitě se obrátila, pádila ke břehu jezera, skočila tam před zraky všech. Za ní běželo sedm jalůvek, ale hoši je předběhli a s velkým namáháním odehnali je od jezera k Vavřinci Cotterovi.

Vavřinec hnal sedm jalůvek do košáru; byla to skvostná zvířátka. Když je tam měl tři dny, aniž by se hlásil vlastník, přemístil je na jeden svůj pozemek. Zvířátka rostla a dařilo se jim znamenitě, až když jednou v noci, když lidé zapomněli uzavříti branku, bylo ráno sedm jalůvek pryč.

Vavřinec jich již nespatřil — bezpochyby vrátily se do jezera. Ať už byly kdekoli a v jakémkoli světě, Vavřinec přece pro ně nesklidil ani o stéblo trávy víc na své louce. Z rozmrzelosti dal se do pití, a pití, jak se praví, ho zahubilo.

NÁPRSTNÍČEK.

Byl jednou jeden chudý muž, který žil v úrodném údolí Acherlowském na úpatí tmavé hory Galtisské. Na zádech měl velký hrb a vypadalo to, jakoby jeho tělo bylo nahoru vyzvednuto a položeno mu na záda. Hlava byla mu tak hluboko vtlačena, že když seděl, brada opírala se mu o kolena.

Okolní lidé báli se potkat ho na osamělém místě, a přece byl ubohý mužíček tak neškodný a mírumilovný, jako novorozeňátko.

Ale jeho nestvůrnost byla tak veliká, že sotva se podobal tvoru lidskému a zlomyslní lidé roztrušovali o něm podivné věci. Povídalo se, že rozumí velice bylinám a čarodějným prostředkům, ale pravda bylo jen, že byl velice zručný v

pletení košíků ze slámy a rákosí. Tím si také na živobytí vydělával.

»Náprstníček,« říkali mu posměšně, poněvadž vždycky nosíval na svém kloboučku snítku červeného náprstníku, čili čepičky skřítků. Hrbáček dostával za svoje pletené práce o nějaký groš více než druzí, a tu asi někteří ze závisti roztrousili o něm podivné pověsti. Budiž tomu však jakkoli, dosti na tom, že jednou stalo se toto:

Náprstníček šel jednou večer z města Cahiru do Cappaghu, a poněvadž pro obtížný hrb jen zvolna mohl choditi, setmělo se již, když přišel ke staré mohyle Knockgraftonské, jež je na pravo u cesty.

Umdlen a znaven, sklíčen vyhlídkou, že má před sebou ještě hezký kousek cesty, usedl pod mohylu, aby si trochu odpočinul a velmi zarmouceně díval se na měsíc, který právě vycházel čistý jako stříbro.

Náhle zazněla podivná, podzemní hudba k sluchu ubohého Náprstníčka. Naslouchal a zdálo se mu, že nikdy neslyšel něco tak rozkošného. Bylo to jako zvuk mnohých hlasů, z nichž každý pojil se s druhým a mísil se tak obdivuhodně, že se zdálo, jakoby to byl hlas jediný, a přece každý zněl zvláštním tonem. Slova zpěvu byla tato: Da Luan, Da Mort, Da Luan, Da Mort, Da

Luan, Da Mort. Potom nastala malá přestávka, načež hudba začla znovu.

Náprstníček naslouchal pozorně a sotva odvažoval se dýchat, aby mu ani nejmenší ton neunikl. Pozoroval nyní zřetelně, že zpěv přicházel z mohyly. Ačkoli z počátku byl tím nejvýš potěšen, znudilo ho konečně poslouchat tentýž kolozpěv bez přestávky a bez proměny.

Když znovu bylo třikrát zpíváno Da Luan, Da Mort, užil malé přestávky, vpadl v nápěv a zpíval tak dále slovy »augus da Cadine!« potom pěl stejně s hlasy v kopci, zpívaje Da Luan, Da Mort, ale končil při přestávce svým: augus Da Cadine.

Skřítkové v kopci, slyšíce přídavek k svému duchovému zpěvu, radovali se z toho velice a usmyslili si hned, že dovedou dolů onoho človíčka, jenž vynikal nad ně daleko smyslem hudebním. Náprstníček byl k nim odnesen rychlostí vířivé vichřice.

Byla to nádhera, jež mu do očí zasvítila, když octl se v kopci, vznášeje se kolem, lehký jako stéblo! Nejroztomilejší hudba hrála v taktu při jeho jízdě. Ale největší čest byla mu prokázána, když skřítkové ho posadili nade všecky hudebníky. Měl služebníky, kteří musili ho obsluhovati; vše, co srdce jeho ráčilo, bylo splněno a Náprstníček viděl, jak skřítkové mají ho rádi.

Zkrátka jednalo se s ním, jakoby byl prvním mužem v zemi.

Potom Náprstníček zpozoroval, že skřítkové sestrčili hlavy dohromady a radili se spolu. Jakkoli líbila se mu jejich způsobnost, zmocňovala se ho přece obava. Tu jeden skřítek přistoupil k němu a pravil:

»Náprstníčku, Náprstníčku!
Nedívej se nesměle!
Honem čile, vesele
hrb tvůj dolů poletí.
Náprstníčku, Náprstníčku!
Už tu leží! Dobře ti.«

Sotva že dozněla tato slova, cítil se Náprstníček tak lehkým a blaženým, že by jedním skokem měsíc přeskočil, jako ona kráva v pohádce o kočce a houslích. S největší radostí na světě díval se, jak hrb se zad padal mu na zem. Pokoušel se, bude-li moci zvednouti hlavu, dělal to však opatrně a rozvážně, boje se, že narazí hlavou na dřevěné vykládání veliké síně. Potom však rozhlížel se kolem s převelikým obdivem a radoval se ze všech těch věcí, jež zdály se mu čím dál krásnějšími.

Konečně byl tak uchvácen díváním se na takový skvělý pobyt, že hlava se mu točila, oči byly oslněny a Náprstníček tvrdě usnul.

Když procitl, byl již bílý den. Slunce jasně svítilo, ptáci zpívali a Náprstníček ležel zrovna na úpatí mohyly. Kolem něho pásly se klidně krávy a ovce. Když Náprstníček odříkal modlitbičku, bylo jeho první, že sáhl po hrbu, ale po něm nebylo na jeho zádech ani památky. Ne bez pýchy díval se na sebe, neboť stal se z něho urostlý, svižný hoch a což nebyla maličkost — viděl, že je od hlavy do paty v nových šatech a dobře věděl, že skřítkové mu tento oblek opatřili.

Nyní vydal se na cestu do Cappaghu; statně tam si vyšlapoval a skákal při každém kroku, jakoby to bylo jeho zvykem po celý život. Nikdo, koho potkal, Náprstníčka bez hrbu nepoznal a dalo mu to velikou práci přesvědčit lidi, že je to vskutku on. A opravdu, svým zevnějškem nebyl to také již on.

Jak to však bývá, historka o Náprstníčkově hrbu rozhlásila se všude a mnoho řečí nadělala. Na míle v okolí nemluvil nikdo, ať vznešený či prostý, o ničem jiném než o této události.

Jednou ráno seděl Náprstníček na zápraží a byl v dobré míře. Tu přišla k němu nějaká babička a řekla:

»Ukažte mi cestu do Cappaghu.«

»Není třeba, milá paní,« odvětil Náprstníček, »neboť zde je Cappagh. Ale odkud pak?«

»Jdu z kraje Decie v hrabství Waterfordském a hledám člověka, kterému říkají Náprstníček. Tomu prý skřítkové odňali hrb se zad. Tam je syn mé kmotřičky, ten má na zádech hrb, který ho ještě k smrti umačká. Snad by byl hrbu zbaven, kdyby jako Náprstníček užil kouzelného prostředku. Tak se snadno domyslíte, proč jsem šla tak daleko, ráda bych se dověděla pokud možno o tomto kouzelném prostředku.«

Náprstníček, který byl odjakživa dobrák, vypravoval babičce podrobně, jak se to stalo. Jak pokračoval ve zpěvu skřítků v mohyle, jak mu odňali hrb a jak mu ještě přidali nové šaty od hlavy do paty.

Babička děkovala tisíckráte a vydala se zase na cestu domů, spokojená a velice šťastná v duchu. Když přišla ke kmotřičce v hrabství Waterfordu, vypravovala podrobně, čeho se dověděla od Náprstníčka.

Potom posadila na vůz malého, hrbatého chlapíka, který odjakživa byl srdce pofouchlého a úskočného a odjela s ním. Byla to cesta dlouhá, ale »nic nedělá«, myslila si, »jen když se hrbu zbaví«. Byla již noc, když dojela k mohyle a složila ho tam

Honza Madden, tak se jmenoval hrbáč, neseděl tu dlouho; brzy zazněla v kopci hudba daleko líbeznější než dříve, neboť skřítkové pěli svoji

píseň s přídavkem, jemuž se naučili od Náprstníčka: Da Luan, Da Mort, Da Luan, Da Mort, Da Luan, Da Mort, augus Da Cadine — bez přestávky.

Honza, který rád by se zbavil jen rychle hrbu, nečekal až skřítkové zpěv svůj dozpívají, ani nečekal na vhodný okamžik, aby pokračoval v nápěvu jako Náprstníček, nýbrž když skřítkové svoji píseň víc než sedmkráte v jednom kuse přezpívali, bez ohledu na takt, nápěv a melodii i bez ohledu jak připojiti vhodně svoje slova, křičel z plna hrdla: »Augus Da Dardine, augus Da Hena,« mysle si při tom: »Byl-li jeden přídavek dobrý, budou dva ještě lepší a dostal-li Náprstníček nové šaty, dají mně jistě dvoje šaty.«

Sotvaže však tato slova přešla mu přes rty, byl uchopen a podivnou silou vevlečen do kopce. Zde skřítkové ho obklopili, zlobili se tuze a křičíce i skřehotajíce volali: »Kdo nám zkazil zpěv? Kdo nám zkazil zpěv?«

Jeden skřítek vystoupil a pravil mu:

»Honzo Maddene, Honzo Maddene!
Špatně tvoje slova znějí,
u nás se však pěkně pějí,
chytil jsi se do klepet,
počkej, dostaneš tu hned
dva hrby za jeden, Honzo Maddene!«

A dvacet nejsilnějších skřítků přivleklo Náprstníčkův hrb a posadilo jej nahoru na hrb nešťastného Honzy Maddena. Hrb zde seděl tak pevně, jakoby byl přibit dvanáctihaléřovými hřebíky od nejlepšího tesaře, který kdy hřebíky přibíjel. Potom ho vykopli ze svého příbytku.

Ráno, když přišly maminka Honzy Maddena a její kmotřička podívat se po chlapíčkovi, našly ho ležícího na úpatí kopce, polomrtvého a s druhým hrbem na zádech.

Dívaly se naň jedna po druhé, ale nic platno. Na konec bylo jim úzko, že mohl by i jim být nasazen na záda hrb. Dopravily ubohého Honzu zase domů; byl zarmoucen a vypadal tak žalostně jako pár babiček.

Honza brzy na to umřel, vysílen tíhou druhého hrbu a dlouhou cestou. A proklel ještě každého, kdo by chtěl poslouchati zpěv skřítků.

PODMOŘSKÉ MĚSTO.

Za jednoho příjemného večera letního bylo slunce právě za tmavé vrchy Leisterské zapadlo, když z Lackenu a ze sousedství sedláci přicházeli, aby střežili mrtvého Petra Revela, jehožto mrtvola v stodole vystavena byla. Dům, nad kterýmž smutek byl tenkráte se rozestřel, ačkoli vždycky temný, byl tenkráte ještě temnější, neboť zemřelý byl posledním členem své rodiny. Stůl, na kterémž mrtvý ležel, byl za posledních dvanácte měsíců mrtvolám jeho ženy a šesti jeho dětem sloužil.

Lacken leží v oné části hrabství Wexfordského, jež se Bargie nazývá, a sice na výběžku, táhnoucím se mezi malými vesnicemi Duncormick a Bannow znenáhla do moře. Zrovna před Lackenem byla písčina ballyteigská, jež vesničku před

vlnami Svatojiřského průplavu chrání; dorážející vlny způsobují stálý ohlušující hluk, podle jehož rozdílného zvuku sedláci o změnách povětrních předpovídají.

Stráž u mrtvoly Petra Revela v Lackenu byla velmi četna. Dýmek a tabáku leželo dosti na stole, a chléb, sýr a kořalka rozdávaly se štědře. Zde už nebyla více »caoine«, žaloba to za mrtvými, ve zvyku. Mluvilo a povídalo se mnoho.

»Jsem přesvědčena,« podotkla stará jedna žena, »že Petr Revel jasného dne nezažil od onoho okamžiku, co vystavěl dům svůj šiogám (čarodějkám) v cestu, kterouž »dobrý ten lid« vždy kráčeti musí, když se z rady (pahorků čarodějek) do podmořského města vrací. Jeho kráva, jeho kůň, jeho vepř, jeho ovce pošly, a jelikož sobě nevšímal výstrah, umřelo i šest dětí jeho, pak žena a nyní on sám. Vždyť to všichni víme, že za každé noci čarodějky přicházely a v jeho domě strašily.«

»Hej — my všichni! A kdož ti řekl, že my všichni? Já na příklad o tom praničeho nevím!« křičel Lukáš Sparrow, přezdívkou chlubič duncormický nazvaný. Chlubič ten seděl v koutě, hýčkal Peggy Roach, svou milou, na klíně, a vysmíval se hlasitě všem povídačkám a pravil, že nevěří slova ani o šiogách, ani o podmořském městě a

že vše za nesmysl a babí klep má, dokud se očitě nepřesvědčil.

»Ale já je viděl,« podotkl starý rybář, »já viděl podmořské město. Často a často a často, když jsem tam vesloval, spatřil jsem komíny a cimbuří hradní hluboko pod vodou. Povídají, že se zemětřesením propadlo; já ale myslím, že se to stalo kouzlem. Tak jasné to vše tam bylo, když jsem se nahnut přes okraj lodní dolů díval. Bylo mně, jako bych se s nějakého vrchu díval dolů do města, z něhož ranní mlha vystupuje.«

Chlubič smál se ale ještě hlasitěji a pravil, že ničemu nevěří. Lukáš Sparrov byl protestantem, jichž ve zdejším vůkolí málo, a ačkoli se příležitostně vynášel svou věrností k anglickému králi a anglické církvi, střežil se přece, aby své katolické a irsky smýšlející přátele a sousedy nepopudil. Navštěvoval tedy, vyjímaje kapli katolickou, každé místo, kde se ostatní hoši scházeli, a obdržel, jelikož pěkného vzrůstu byl, vždycky se úzkostlivě vyšňořil a při tom mnoho namluviti a dokazovati dovedl, přezdívku »chlubiče Duncormického«. A ačkoli tvrdil, že opovrhuje národní vírou v šiogy, nebylo přece po celé zemi nikoho, kdo by se byl jejich moci více bál. Musil-li za noci křížovou cestou, neopomenul sobě zahvízdati, a vedla-li ho cesta kolem »rady«, znamenal se křížemi. »Neprospěje-li, ne-

uškodí,« pravil, »a co se katolíkovi dovoluje, nemůže pro protestanta býti hříchem.«

Bylo to kolem roku 1780. Předehra irského povstání od r. 1798 počala se rozvinovati. Dobrovolníci byli se seřadili ve voj národní, přes 40.000 mužů silný, jehož vrchním vůdcem vévoda Leisterský byl. Voj ten byl ještě králi věren a nosil jeho oděv, zřídilť se toliko proti anglickému parlamentu. Za nedlouho ale změnily se poměry irské a s nimi také smýšlení národa a národního vojska. Revoluce americká byla příkladně vystoupla, revoluce francouzská počínala. Z dobrovolníků stali se »United Irishmen«, jejichžto tajným účelem bylo, aby anglické jho svrhli, republiku založili, a již za pozdějších let tak krvavou úlohu ku vlastní a své otčiny zkáze provésti měli. Že »chlubič Duncormický« k dobrovolníkům se dal, rozumí se samo sebou, učinil to už pro krásný šat. V den po oné stráži mrtvých musil listiny dodati do Duncannonu a vyjel si ve vojenském obleku, neboť chlubiči by ani nenapadlo, že ve služebních záležitostech bez něho jeti může. Časně z večera dospěl do Duncannonu a po rozluštění úlohy své zašel se svým strýcem do hostince, kdež teprve pozdě a trochu již podnapilý sobě zpáteční cestu připomněl. Ze dvou cest, jimiž jeti mohl, byla ona přes písčinu Barrystownskou

bližší druhé. Lukáš se podíval na měsíc. »Musí nyní nad naší střechou státi,« pravil, »odliv už nastal. Pojedu tedy písčinou a zastavím se ještě u Peggy Roach, než se vrátím.« Takto se ustanoviv, obrátil koně v pravo a dojel brzy do vsi Tinternu. Jakž ho to ale překvapilo, any hodiny jedenáctou odbíjely, právě když k první chatrči přijížděl. Nemohl sobě vysvětliti, že čas tak rychle pokročil, musil ale na každý způsob sobě přispíšiti, aby se domů dostal — zaťal ostruhy a uháněl v divém kvapu ku předu. Netrvalo to také dlouho a pronikavé hlasy pobřežních ptáků zvěstovaly mu, že se blíží písčině a po několika minutách rozprostírala se před ním širá pláň, sestávající z vody a břehů a lesknoucí se v záři zapadajícího měsíce jako stříbro. Pohled ten vybavil jej brzy z bázně před šiogami, která se přece někdy byla v něm objevila, když kolem zlověstných míst se ubíral, a jeda s příkrého vrchu dolů k písčině, zahvízdal sobě. Neboť »hvízdej a neboj se čarodějek« praví staré pořekadlo, jemuž ovšem jen tenkráte o půlnoci věřil, když byl sám a mimo dům. Mněl se nyní úplně jistým, ohlížel se směle; což se mu mohlo teď přihoditi! Na levé straně neviděl skutečně nic jiného než písek a hnijící mořské byliny; když se ale v pravo obrátil, ulekl se nemálo, že jezdec jakýs vedle něho

uhání. Byl by měl jezdce toho znát, a přece — nemohl to býti. Vždyť přece za včerejší noci byl viděl mrtvolu Petra Revela na stole ve vlastní jeho stodole vyloženou, a přes to měl jezdec vedle něho tytéž šaty a téhož koně, kterého Petr Revel vždy míval. »Jeho feč!« (příšerná vidina, předcházející smrt člověka), myslil Lukáš, ale jeho feč to nemohl býti, vždyť Petr byl už mrtev. Musil to jeho duch býti — hrůzná myšlenka! Ale přece — snad ho šálil strach a zítra by se celý okrsek jemu vysmíval. Odvážil se tedy a zavolal se zadržným dechem: »Pozdrav bůh!« Sotva že byl slovo bůh vyslovil, udeřil blesk zrovna před ním do země a duch vedle něho promluvil: »Kam chceš?« — »Domů,« jektal Lukáš, poznávající nyní už i hlas Revelův. »Už je pozdě,« odvětil tento, »pojď, a prožij jednu noc se starými sousedy — pojď, pojď!« A divoce letěli oba koně ku předu, stále ku předu i do vody, když se byli k průplavu mezi písčinami dostali, a Lukáš zaslechl temné hučení, jakoby se vlny nad jeho hlavou svíraly. A ejhle! — náhle jeli překrásnou cestou a byl krásný letní den, ačkoli slunce nikde viděti nebylo. Asi po půl hodině vjeli do starobylého nějakého města, jakého Lukáš nikdy nebyl spatřil. Sotva že se smíchu udržel, když podivný kroj lidu, procházejícího se nebo za zaměstnáním

svým kráčejícího, spatřil. Po chvilce zarazili před prostranným domem s mnohými arkýři a vyřezávanými kládami. Chlubiče přivítal houf dam a pánů, podivně ovšem ustrojených, přece však velmi zdvořilých a milostných. Byli tak úslužni a zdvořilí, že Lukáš brzy na zvláštní své postavení zapomněl, co starý chlubič se choval, vešel a v radovánkách se podílel. Jídla mu předložená měla zvláštní libou chuť a ovoce a květiny naplňovaly vše okouzlující vůní; nade všechno zalíbila a zachutnala mu ale kořalka, která překonávala vše, čeho byl dosud okusil. Náš milý chlubič, jenž sotva byl po první pitce vystřízlivěl, byl za krátko zase tak napilý, že ani věcí rozeznati nedovedl. Blábolil věci, nemající ani hlavy, ani paty, smál se bez příčiny a zpíval pronikavě falešně, až konečně pod stůl sklesnul a od svých soudruhů do vedlejší komory hozen byl. Když se vzbudil — nikde lože, nikde komory! Ležel na nahé skále pod majákem Hockým a pěna mořská stříkala na jeho šat. Přispíšil sobě nyní a nemoha nalézti koně svého, kráčel v těžkých jízdeckých botách dále, aby co nejdříve došel do otcova domu v Duncormicku. Cestou divil se nemálo, že nepotkává žádného muže a ženy a děti že uleknuty před ním utíkají. A nejdivnější mu bylo, že nepoznával ni jediného obličeje, ačkoli sotva ho-

dinu od domova vzdálen byl. Najednou slyší z dálky válečný ryk a brzy na to potkávalo jej prchající vojsko. Byli to červenokabátníci a jelikož věrným poddaným královým byl, šel jim neohroženě vstříc; ale jeho spolubojovníci nepoznali ho, zadívali se na něho a smáli se.

»Kdo je to?« volali někteří.

»Skolte ho!« křičel jiný.

»Darujte starému chlapovi život!« pravil třetí.

»Starému chlapovi!...« opakoval rozhněvaný Lukáš. Když ale náhodou ruku svou na bradu položil, vykřikl divoce: vousy půl lokte dlouhé splývaly mu na prsa. V témž okamžiku zazněl z dálky zase křik blížících se lidí. Vojáci prchli a Lukáš kráčel dále k Duncormicku. Nedošel však daleko a tlupa pikenníků zatarasila mu zase cestu. »Člověk červený!« křičeli, »vražte mu půl tuctu pik do těla — protestantskému tomu psu!« — Chtěli to také učinit, v tom ale poznal Lukáš mezi nimi jednoho přítele. Ten by jej byl brzy ale ani nepoznal, tak se byl změnil. Vypadal o dvacet let starší. Jen po velkém namáhání srozuměli se; »což mne neznáš?« tázal se Lukáš, »neznáš chlubiče Duncormického?« a když se ptal: »jakž se má Peggy Roach?« odpověděl mu na sáh vysoký mladík: »Děkuju vám za laskavou poptávku — má matka má se dobře!« — To bylo už přílišné pro nebohého Lu-

káše, chtěl vytasiti meč, aby sobě život vzal — meč však už byl zarezavěl. A nyní pochopili ovšem všichni, že byl po dvacet let zajatcem v podmořském městě! — Mezi tím bylo povstání roku 98 vypuklo a královské vojsko, jež byl prchající z Wexfordu do Duncannonu potkal, bylo poraženo od »United Irishmen«.

BENŠIJINA STUDNA.

Benšije jest strašidelný ženský tvor, který oznamuje neštěstí strašným výkřikem za noci. Kdo Benšiji slyší, může se připraviti, že smrt co nejdříve jej nebo některého milého příbuzného pokosí. O Benšiji budu nyní vypravovati něco, co se nedaleko od našich hor, na úpatí Slieveblumu přihodilo. Na pravé straně polní cesty totiž, kteráž jde od slavné Monelabay k severním úpatím onoho pohoří, stojí opuštěné panské sídlo, jehož majitel Ficpatrik asi před sto lety v Londýně umřel.

Ficpatrikové Ossorští, jejichž potomkem muž tento byl, a Ormondové Kilkenští byli po staletí úhlavními nepřátely. Stalo se před několika sty lety, že Ormondové padli na Ossory, dědic statkův Ficpatrických že do největší bídy uvržen

byl a na zámku starosty Leixského, O'More, skrýti se musil. O'More měl překrásnou dceru, do kteréž Ficpatrik se zamiloval, a tak špatně odměnil se tento svému hostiteli a dobrodinci, že krásnou dceru jeho oklamal. Strachujíce se oba zlosti otcovy, sjednotili se na útěku a umluvili se, že se o půlnoci u jisté osamělé studně, ležící nedaleko zámku, sejdou. Nebohá slečna přišla, Ficpatrik ji zabil a mrtvolu uvrhl v osamělou studni. Otec netušící zrady oplakal smrt dceřinu a za nedlouho poštěstilo se mu, že Ficpatrika opět na dědičné statky jeho uvedl, kdež se tento brzy na to oženil a měl četné potomstvo. Tak uplynulo as dvacet let a starý O'More zemřel. Ficpatrik dal se v boj se synem O'Morovým, vytáhl s vojem a náhoda tomu chtěla, že za jedné noci zrovna u oné studně stan svůj rozbil, kde byl před dvacíti lety dívku zavraždil. Blíže se studni, puzen jaksi neviditelnou mocí, spatřil ji zde sedící; v onom bílém šatě, jejž dobře znal, v němž ji byl často vídal a často objímal, v němž ji byl tenkráte zavraždil, seděla pod stromem zastíňujícím studni smutnými svými haluzemi. Zalomila bílýma rukama a vypadala nevýslovně rozsmutněna. V témž okamžiku, když ji zahlédl, vyrazila ze sebe strašný křik. Když se k ní třesoucím se krokem blížil, opakovala křik a to ještě hrůzněji a dojemněji. Strachem a hrů-

zou přemožen sklesl k zemi; když však s chvějícíma se rtoma »milost! odpuštění!« šeptal, vyrazila třetí křik nejukrutnější, jaký kdy slyšel a odletěla jako stín v měsíci údolím a ohlas jejího křiku hučel ještě dlouho z dálky. Ještě nedozněl, když už zase křik válečný a řinčení mečů nastalo. Mladý O'More, pán z Leixu, přepadl za noci ležení svých nepřátel a při stíhání roztroušených houfů nalezl Ficpatrika, ležícího posud zoufalého skoro bez smyslů. Boj netrval dlouho, Ficpatrik klesl. »Mladý O'More,« pravil před posledním svým vzdechem — »viděl jsem tvou sestru! Vyšla z této studně — ztratila se tamto v měsíční záři — mladíku, já jsem vražedníkem tvé sestry. Uvrhl jsem ji do této studně — i já jdu nyní tam dolů, do měsíční záře...« Nemluvil již, byl už dokonal. O'More dal prohlédnouti studni; nenalezlo se ani stopy po za vražděné sestře, od toho času však křik Benšijin vždy býval slyšán, když některý z potomků Ficpatrikových zemříti měl. Nechť zemřel kterýkoli Ficpatrik buď v míru buď v boji — po staletí ozývala se Benšije a po dnes ještě jmenujeme studnu tu studnou Benšijinou.

Kolem polovice 18. století byli Ficpatrikové z Ossory vyhnáni a usadili se na pozemcích O'More-ových, kdežto hrad sobě vystavili, z něhož posud rozvaliny viděti lze. Ficpatrik stal se

protestantem a nevěřil pověstem v strašidla a Benšije. Studna byla sotva na tři minuty od jeho domu vzdálena a on nařídil, aby ho zavolali, kdyby se Benšije ozvala. Leta uplynula a o Benšiji ani památky. Tu se roznemohla nejmilejší mu dcera a musil za noci pro lékaře. Když se vracel, zaslechl smutný, jemný výkřik, vycházející ze studny. Natáhl kohoutky u svých bambitek a přikročil. Tu spatřil na lavici pod stromy sedící, bíle oděnou ženu, která nevýslovně truchlivě vykřikla, když se přiblížil. »Neřekneš-li mně okamžitě, kdo jsi, vystřelím!« zvolal. Bílá postava mlčela a on po ní střelil. Tu ale zazněl výkřik tak pronikavý, tak nepřirozeně silný, že mu krev v žilách až stydla a když se k útěku obrátil, přeběhla mu přes cestu a několikráte ještě se vedle běžícího objevila. Když přikvapil do ložnice churavé dcery, zvolala tato: »Vidíš, ach, vidíš, krásnou tu slečinku, krví celou zbrocenou?« »Kde, ach, kde?« volal otec. »V okně — tam ...« odpověděla nemocná — »ach... ne! už zmizela.«

Dívka zemřela druhého dne kolem poledni. Za soumraku, když otec se smutně po zahradě procházel, zaslechl šramot jako by vozu kolem jedoucího a když se přes plot podíval, spatřil šest černých koňů bezhlavých, bezhlavého vozku, jenž je poháněl a umrlčí vůz, jenž nyní před

zahradními vraty stál. Přinesli rakev a postavili ji na vůz; v témž okamžiku objevila se i krvavá Benšije, posadila se na vůz a odjeli. Druhého dne skonalo druhé dítě Ficpatrikovo a nemohl nikdy za šera vyjíti, aby nebyl Benšiji potkal. Procházela se mu přes cestu, nechť šel nebo jel, nechť byl sám nebo ve společnosti jiných. Nebohý muž musil vlast svou opustiti a usadil se v Anglicku, kdež brzy na to zemřel. Od těch dob se Benšije neozvala. Je tomu však hodně přes sto let, kdy přišel jeden ze synů Ficpatrikových nazpět do Irska, aby se usadil opět v otcovu opuštěném domě. Hned za první noci však způsobila Benšije strašný povyk kolem domu a přicházela každé noci, až ustrašený majitel se zase utéci musil, aby se nikdy více nenavrátil. Od onoho času stojí dům ten prázdný a rozvalen na pravé straně oné polní cestě, kteráž jde od slavné Monelabay k severním úpatím pohoří Slieveblumského.

* *
*

Poznámky o irských pohádkách.

Irské pohádky sbíral zajímavý člověk, jménem Tomáš Crofton Croker (nar. 1798, zemř. 1854). Byl sám jako skřítek, maličký jako trpaslík,

s ostrým pohledem jako jestřáb a přirozených, milých způsobů. Roku 1825 vydal »Pohádky a zkazky z jižního Irska«. V předmluvě upozorňuje, že jsou psány tak, jak si je selský lid irský vypravuje, pověry irských sedláků jsou tam věrně vystiženy. Spisovatel na konec projevuje naději, že vlivem rozumné výchovy zmizí víra ve skřítky a všecka pověrčivost; skřítkové zůstanou pak jen v pohádkových knížkách k potěšení čtenářů. A opravdu báje o skřítcích jsou tak zajímavé a leckdy i pěkné, že slavný spisovatel anglický Walter Scott byl jimi nadšen, také němečtí učenci bratři Grimmové r. 1826 přeložili tyto rozkošné pohádky. Na irských pohádkách je často viděti, že vznikly v chudé zemi, kde žije selský lid v tuhém područí bohatých majitelů půdy. Jsou někde skoro podobné leckteré české zkazce; máme-li my blanické rytíře, mají Irčané pověst o dobrém králi O'Donoghue-ovi (čti o'donogjúovi). Náš český jih je někde opravdu ubohý jako Irsko.

Jezero Corrib (čti korib) v hrabství Galway (gelwé) je severně od města Galway uprostřed západního pobřeží Irska.

Cormac (čti Kórmek).

L á h e v. Purcell (čti pörsl), Mallow (melló), Cork (Kórk). V Irsku je velmi rozšířena pověst, že pod starými stavbami jsou zakopány poklady,

podobně jako někde u nás. Z pohádky je také viděti, jak anglický statkář, lord, je náramně velký pán, který drží chudáka nájemce v hrsti.

Kráva se sedmi jalůvkami. Cotter (čti kotr), Welch (čti uelč), Tim Dwyers (čti tim dwajers). Na Islandě, v Skotsku, na ostrovech Färoerských i Norsku je pověra o zvířatech, býcích, kravách a ovcích, které patří skřítkům (elfům). Tato zvířata nedělají nic dobrého. Tato pověra vznikla asi z toho, že panský dobytek mohl bezohledně poškozovati pozemky chuďasů, aniž by se chudáci ubránili.

Náprstníček. Acherlow (čti ačrló). Náprstník červený, známá jedovatá i léčivá rostlina. V Irsku jí lid říká »čepička elfů« (skřítků), poněvadž prý květy náprstníkové slouží skřítkům za čepičky. Da Luan znamená irsky »pondělí«, Da Mort »úterý«, Da Cadine »středa«. Když Irové pohádku tu vypravují, zpívají při tom »zpěvu skřítků« starou irskou melodii. Madden (čti medn), Decie (Dssáji), Waterford (Uoterfórd).